

22200220371

Med
K8899

Edgar & August

OM
GYMNASTIKENS BETYDELSE FÖR MEDICINEN.
AF
EDW. CLASON.

Netta Liedbeck

18¹² 1873

OM

GYMNASTIKENS BETYDELSE FÖR MEDICINEN.

TAL VID UPSALA LÄKAREFÖRENINGENS HÖGTIDSDAG

DEN 17 SEPTEMBER 1878

AF

EDW. CLASON.

UPSALA, ED. BERLING, 1879.

208711307

(Aftryck ur Upsala Läkareförenings Förhandlingar, XIV. 1.)

WELLCOME INSTITUTE LIBRARY	
Coll.	weIMOmec
Call	
No.	QT

Bländad af naturvetenskapens rika och kraftiga utveckling under den närmast förflutna tiden och af dess mäktigt befrämjande inverkan på den menskliga kulturen i allmänhet, har man ieke blott velat spåra samma inverkan under föregående kulturperioder, utan till och med vågat påstå, att hvarje betydande framsteg i mensklighetens utveckling hufvudsakligen berott på en dermed samtidig, lifligare odling af naturvetenskapen. Ytligheten och öfverdriften i detta senare påstående ligger visserligen i öppen dag för hvar och en, som eger en skymt af eget inre lif och i sjelfbetraktelse lärt sig känna de andliga krafter, som derpå inverkat. Blott på grund af denna erfarenhet kan han nämligen sluta till, att samma krafter äfven på ett väsentligt bestämmande sätt måste hafva ingripit i mensklighetens utveckling. Men en viss och derföre äfven behjertansvärd grad af sanning torde dock ligga i det nyss anförda påståendet.

Naturvetenskapen stödjer sig uteslutande på iakttagelse och derigenom förvärfvad erfarenhet. Mot alla blott traditionela eller endast på menskelig auktoritet grundade meningar står den derföre i principiell opposition. Men benägenheten att nöja sig med, att beqvämt hvilat och fasthålla vid dylika meningar, att hellre i oändlighet variera och utspinna den större eller mindre smula sanning, som i dem kan finnas, än att med erkännande

och öfvergifvande af det oväsentliga och falska uti dem gå kämpande framåt till högre utveckling, utgör ju just en af hufvudsakerna till dennas hämmande både hos den enskilda människan och hela släktet. Sanningens gradvisa ernående fordrar icke blott ett troget arbete, för hvilket mången redan ryggat tillbaka, utan äfven en obetingad lydnad för det redan insedda och en, för mängden ännu mera afskräekande, dermed förenad ödmjuk villighet att offra det hittills för sannt hållna, när detta ej längre håller profvet. Blott den sanning, hvares verkliga tjenare jag är vorden, är min; så länge jag ännu uppfattar mig såsom dess herre, står jag till den i ett främmande förhållande. Den naturvetenskapliga forskningen protesterar nu emot allt för sannt hållande blott på grund af förutfattad mening, mot allt tomt, på erfarenheten icke bygdteoretiserande, och hon gör detta genom sjelfva sin forskningsmetod kanske kraftigare, genom påtagligheten af sina resultat åter med större och allmänare framgång än öfriga arter af menskelig forskning. Hon återverkar äfven därför på dessa; halft lockar, halft tvingar dem att tillse hvad hos dem kan vara blott konstikt utarbetadt skal utan kärna eller föråldrad form utan inre, pulserande lif. Och då ett af hufvudföremålen för hennes undersökning just är naturens yttre lif i dess vexlande, åskådliga företeelser, påminnes hon kanske oftare än de öfriga vetenskaperna om och är därför djupare genomträngd af den för allt lif och således äfven det vetenskapliga gällande grundsanningen, att lif är utveckling, att stillastående är antingen återgång eller död. I det nu sagda skulle, synes mig, en förklaring kunna ligga till det betydliga infly-

tande på den menckliga kulturen i allmänhet, som man velat tillskrifva naturvetenskapen vid hvarje period af nyvaknadt intresse derfor; om med rätta eller icke, derom tillåter min insigt i kulturhistorien mig icke att döma. Men härutaf framgår ock nödvändigheten att icke skilja naturvetenskapen eller någon vigtigare gren deraf från de högre bildningsanstalterna, från universiteten. De öfriga vetenskapsarterna skulle ej utan skada kunna undvara en återverkan från naturforskningen, äfven om hon dem förutan kunde lifligt och sundt utveckla sig. Men detta förmår ej heller hon.

Ett bevis härpå ligger jst enligt min tanke deruti, att påståendet om naturvetenskapens öfvervägande eller nteslutande befrämjande af den menckliga utvecklingen kunnat göras, ehuru det tyvärr lätt låter förklara sig af det vanliga menckliga öfvermod, som vid tider af stor framgång tillskrifver och tilltror sig allt. Ty naturforskningen har dock med hänsyn till hennes inflytande på kulturen äfven en skuggsida, hvilken likasom den ljusa i våra dagar särdeles skarpt träder fram. Endast ett slags erfarenhet, den, som stödjer sig på iakttagelse med de yttre sinnen och utgör naturvetenskapens grundval, vill nämligen en del af dess målsmän erkänna såsom osviklig och sann. En inre erfarenhet inom tankens och den religiösa känslans område förneka de eller anse åtminstone såsom mycket bedräglig. Med de former af menckligt sanningssökande, som ytterst stödjade sig på denna inre erfarenhet, råka de derfor i strid, och hämma eller söka åtminstone, medvetet eller omedvetet, att hämma deras för det helas harmoniska utveckling lika nödvändiga inflytande. Och dock är ju denna på iakttagelser

från vårt själs- och andelif hvilande erfarenhet fullt lika tillförlitlig, som den med de yttre sinnen från naturen hentade, om ej till och med mera. Vid tanken på det myekna konventionela och relativa, som vid sinnesiakttagelserna gör sig gällande, på sinnenas olika skärpa hos olika individer och på de falska sinnesförnimmelser, som så lätt af yttre eller inre orsak uppkomma, vore jag färdig att vid mina anatomiska demonstrationer ständigt begagna ett: det tyckes eller förefaller mig att vara så eller så. Från mitt inre lif har jag åter erfarenheter så långt ifrån tvifvelaktiga, att deras förnekande vore sjelfförnekelse. På de yttre iakttagelsernas och den derpå grundade erfarenhetens ovisshet lemnar ju den naturvetenskapliga forskningen, särskildt under dess rastlösa arbete i våra dagar, oupphörliga bevis. Huru många oförenliga s. k. erfarenhetsåsigter stå ej emot hvarandra, huru täta äro ej de från synpunkten af ett allvarligt sanningssökande egentligen berömvärda vexlingarne i dessa åsigter, hvilkas framställning såsom afgjordt sanna blott är tadelvärd? Söka vi deremot vittnesbörd för den visshet, som i motsats härtill den inre erfarenheten skänker, så lemnar oss historien dem i tusendetal. Den hänvisar bland annat på de kristna martyrernas stora skara. Och denna skara angifver tillika, hvilken betydelse de inre sanningarne ega för menniskan. Det vore orätt att om dessa trosvittnen säga, det de ej ville, nej, de kunde icke förneka sin erfarenhet. Dock ännu bjertare framstår skilnaden i betydelse emellan de sanningar, de båda olika forskningsarterna skänka, om vi för oss frammana bilderna af tvenne deras heroer. I portalen till det katolska templet knäböjer GALILÆI och afsvär den sanning,

hvarom han dock är öfvertygad; från rådsalen i Worms ljuder LUTHERS stämma: »här står jag, jag kan ej annat». Bedröflig är den första synen, bedröflig, såsom man ofta och gerna framhåller, genom den blinda dogmtro, som kräfde förnekelsen, men ännu bedröfligare genom den otrohet mot sanningen, som förnedrade dertill. Men möjlig var denna otrohet endast därför, att sanningen i fråga ej direkt berörde den förnekandes inre lif, som ej tyckes hafva nått den utveckling, vid hvilken vördnaden för sanningen och känslan af all sannings inre sammanhang förbjuder hvarje lögn.

Så länge dock naturvetenskapen blott bekämpar en filosofi, som med föga sinne för lefvande verklighet och utan att tillegna sig frukterna af arbetet på vetenskapens öfriga områden blott frossar i dialektiska hårklyfverier af ett ärfdt system och dervid förtärande sig sjelf lemna dess utveckling å sido, så länge är den dock i sin goda rätt. Detsamma gäller ock, när den vänder sig emot en religionslära, som i stället för lefvande, på erfarenhet af den gudomliga auktoriteten i människans inre grundad och af denna erfarenhets öfverensstämmelse med den Heliga Skrift styrkt och vägledt tro, sätter »tron», auktoritetstron på den mensklige tolkningen af denna skrift, och kräfver ett fullständigt instämmande i dess dogmdetaljer äfven när dessa — vi påminna oss förhållandet med GALILÆI, som oupphörligt förnyas — alls icke beröra det andliga lifvet, saut äfven med afseende på detta lif glömmar, att det såsom allt lif måste vexla i sina individuella företeelser, att tvenne från frö af t. o. m. samma art uppväxta plantor dock aldrig äro hvarandra i detaljer lika.

Dock äfven i detta hänseende har naturforskningen ej skäl att förhäfva sig. Vittnar ej äfven hennes historia rikligen om envist fasthållande vid ärfd dogm, om obegenhet att erkänna erfarenhets rön, som strida emot de herrskande åsigterna, som ej hunnit eller ej kunna förklaras i öfverensstämmelse med dem. När man under förra seklet ur de naturhistoriska samlingarne utrensade alla meteorstenar såsom skamliga bevis på ett barnsligt oförstånd, hvilket antagit dem vara fallna från himmelen, och när man sedermera såsom en dårskap, som icke ens förtjenade någon vederläggning, stämplade CHLADNI's påstående, att de ändock voro af kosmiskt ursprung, hvaraf leddes man härvid? The Royal Society i London afvisade JENNERS afhandling om vaccinationen såsom både sig och författaren ovärdig. Då GALVANI upptäckt, att grodmuskeln vid elektrisk inverkan kontraherade sig, nödgades han klaga: »jag ser mig angripen från tvenne motsatta håll, af de lärda och af de okunniga. De kalla mig grod-dansmästarn. Trots detta vet jag mig dock hafva upptäckt en af de största naturkrafterna». Och i våra dagar! När tvenne i öfrigt för skarpsinne och skicklighet berömda physiker göra spiritualismens omtvistade och, om de äro sanna, ännu oförklarliga fenomen till föremål för en allvarlig och noggrann undersökning, i stället att såsom andra vetenskapsmän på förhand afvisa dem såsom produkter af ett bedrägligt taskspeleri, så har man ingen annan förklaring för möjligheten af denna undersökning, än det medlidsamma antagandet, att de, som egna sig deråt, äro halft sinnesrubbad. Trots allt ordande om iakttagelse, endast yttre iakttagelse såsom grund för vetenskapen, finnes dock ännu mycket, som

påminner om DE LUC's yttrande till CHLADNI: »föle än en meteorsten för mina fötter, så skulle jag säga: jag har sett det, men jag tror det ej».

Är sålunda den nuvarande naturforskningen med hänsyn till den riktning, som flera hennes mera framstående målsmän i öfverskattande förtroende vilja gifva henne, ej i allo endast berömvärd, och är särskildt, för att nämna ännu ett, det myckna lofprisandet af den induktiva och förkättrandet af den deduktiva forskningsmetoden nästan löjligt, då ju båda dessa metoder rätt använda lemna lika säkra resultater, då ju hvarje forskningsart måste anlita dem båda, och då matematiken, naturvetenskapens säkraste art, hufvudpelaren i hennes tempelhalf, ju företrädesvis använder den deduktiva, så försvinner dock nästan det klandervärda vid tanken på den verksamhet, som naturvetenskapen under det sekel, vi tillhöra, genom sina undersökningar af naturens företeelser och krafter samt af de för dem gällande lagarne utvecklat, och på de välgärningar, som den derigenom fått bevisa menskligheten. Den har väl ej sprängt, men i väsendtlig mån lossat de yttre bojor, som i sinnlighetens värld omsluta människan, och mera än någonsin förr är hon nu vorden naturens herre. Tillegnar hon sig ej samtidigt förmågan att rätt bruka sin magt, utbyter hon den yttre träldomen mot en inre, vill eller kan hon ej uppfatta sig högre, än såsom ett blott för sinnligheten lefvande djur, så är felet ej den gåfvas, hon fått emottaga.

Men den gren af naturvetenskapen, åt hvilken denna förenings medlemmar företrädesvis egna sina krafter, har den ock utvecklat sig lika mäktigt som de öfriga? Otvif-

velaktigt är detta i flera hänseenden förhållandet. Man har liknat medicineen i början af detta århundrade vid en svag telning. Hon var då, enligt ett yttrande af MAGENDIE, »une science à faire». Nu är hon, säger man, uppväxt till ett kraftigt träd med löfrik krona. Telningsens qvistar hafva -- om vi bibehålla denna bild, ehuru ofullkomlig såsom hvarje sådan -- ej blott utvecklats till starka, vidt utbredda grenar, utan nya sådana hafva äfven täflande med eller öfverträffande de äldre skjutit fram, och en mängd vattskott, som sögo en del af telningsens must, har den induktiva metodens skarpa knif rensat bort. Under trädets skuggande krona församla sig de lidande i större mängd och med mera förtroende än förr, de äro vana att der finna hjälp eller lisa, och dess i jorden nedträngande rot uppsöker i allt vidare kretsar lidandets orsaker samt gör dem oskadliga. Hafva då alla dess grenar i lika grad vuxit ut? Ett är gemensamt för dem. Läran om cellen, om dess lif och utveckling, om dess sjelfständighet såsom elementarorganism strömmar såsom en ny, på närande ämnen rik växtsaft genom dem alla. Anatomien nöjer sig ej mera med hvad det obeväpnade ögat kan iakttaga, den uppsöker elementardelarne trots deras litenhet, den har t. o. m. funnit individens primära elementardel, dess urcell, hvars talrika afkomma den följer i deras utveckling och sammanfogning till kroppens månggestaltade organer. Från de normala lifsprocesser, som försiggå i dessa, lyfter Fysiologien och Kemien, från de sjukliga Patologien alltmera slöjan. Kirurgiens utöfvare störes ej mera af de lidandes jämmer, ty han tillfogar ej smärta, och oaktadt det varnande »noli me tangere», som förut från så mån-

get håll mötte honom, nästan har tystnat, lyssnar han i stället dertill såsom bön, han konserverar i stället att stympa, viss att nu kunna afvärja de skaror af osynliga fiender, som i soldammet omgifva honom och oaktadt sin litenhet dock gäckade hans förna räddningsförsök. Och om vi till sist vända oss till den inre medicinen, huru mycket vissare och säkrare, men likväl enklare är icke diagnostiken? Hvilka triumfer firar den ej med tillhjälp af fysikalisk och kemisk undersökningsmetod? Men dessa triumfer, firas de ej ännu, hvad alltför många sjukdomar beträffar, först vid sektionbordet, eller med andra ord har behandlingen af de invärtes sjukdomarne i sin utveckling hållit jemna steg med medicinens öfriga grenar? Den har väl äfven den blifvit riktad med nya värdefulla medel och på samma gång bättre lärt sig känna sina ärfda heroica, den har tillika blifvit i hög grad förenklad — här och der, säges det, och för vissa sjukdomar till en nihilism, som endast deruti skiljer sig från homöopati, att den ej likt denna förmenar sig uträtta något — men stödjer den sig ännu på fysiologisk grund, måste den ej i allmänhet nöja sig med blotta kännedomen om läkemedlens slutliga verkan, utan att kunna förstå den eller följa de dermed förbundna processerna? Och kan behandlingen utan denna insigt någonsin blifva fullt rationel? Är den ej den förutan, isynnerhet när den lättjefullt urartar till ett tanklöst receptafskrifvande, endast mer eller mindre ett quacksalfveri under lärdomens mantel? Men huru stor förhoppning ega vi väl att någonsin vinna denna insigt? Den har varit svår att förvärfva med hänsyn till hudens medikamentösa behandling, som man dock kunnat direkt öfvervaka. Till symptomerna

föga skiljda sjukdomar i detta organ erfordra dock användning af mycket olikartade medel, och dessas verkan är dessutom betydligt varierande hos olika individer. Bör ej detsamma gälla med hänsyn till medikamenternas inverkan på de för direkt observation otillgängliga, men sannolikt ännu ömtåligare slemhinnorna. Från en på djurorganismer experimenterande farmakodynamik kan man visserligen hoppas värdefulla upplysningar, men resultaten af dess experimenter låta sig dock ej direkt tillämpas på människan.

Under sådant förhållande kunde man ju vänta, att terapien girigt tillegnat sig samt omsorgsfullt studerat och utvecklat de läkemetoder, vid hvilka de använda medlens inverkan är åtminstone mera tillgänglig för ett fysiologiskt bedömande. Men har så varit fallet? Elektro- och hydroterapien samt den s. k. sjukgymnastiken kunna ju sägas vara sådana metoder. Ingår då kännedomen af dem i det förråd af vetande, som läkaren är skyldig att ega vid begynnandet af sin verksamhet? De tvenne sist nämnda af dessa metoder hafva det gemensamt, att de båda uppvuxit nr erfarenhetens mark, men utom det område, som den officiella medicinen åt sig inhägnat. Har kanske detta — vi hafva nyss sett, att naturvetenskapen kan vara trångbröstad äfven i förhållande till verklig yttre iakttagelse, — i någon mån bidragit att försena deras omhuldande? Och om så varit fallet, är tiden ej nu inne att godtgöra det försämmade?

Särskildt synes mig detta vara förhållandet med gymnastiken. Hvilken ökad förmåga att förekomma och bekämpa sjukdom skulle å ena sidan ej kännedomen om dess behandlingsmetoder skänka läkaren, och hvilken

vinst skulle ej å den andra gymnastiken sjelf hemta af sitt införlifvande med medicinen. Ehmru hvarken gymnast eller terapeut och således utan praktisk insigt i ämnet vågar jag dock, öfvertygad om dess vigt, härom göra några antydningar.

En öfversigt af gymnastikens inverkan på menniskoorganismen samt af de vägar, på hvilka detta inflytande gör sig gällande, måste jag då först försöka att lemna.

En rationel gymnastik i allmänhet och särskildt en rationel sjukgymnastik infördes i vårt land, såsom vi veta, af PEHR HENRIC LING, född 1776, död 1839. Han har derföre med rätta blifvit kallad »den svenska gymnastikens fader» och den »Ling'ska» sjukgymnastiken eller den »svenska», såsom den utom vårt land, der den äfven vunnit anhängare och utöfning, blifvit benämnd, är ännu, såvidt jag vet, ensam i sin art. Kinesiatrik är dess modernt vetenskapliga namn.

I sin afhandling om gymnastikens allmänna grunder, hvilken dock till följd af hans sjukdom och död blott blef ett ofulländadt utkast, indelar LING de rörelser, som vid gymnastisk behandling användas, uti aktiva och passiva, samt de senare uti helt, halft och aktivt passiva. Helt passiva kallar han de af gymnasten åt den person, som utgör föremål för hans behandling, under dennes fullständiga hvila meddelade rörelser, såsom knådningar, häckningar, strykningar m. m. Den nyinförda massagen tillhörde således redan LINGS behandlingsmetod, utgjorde blott en art af hans helt passiva rörelser. Med halft och aktivt passiva rörelser förstår han åter hvad man äfven kallat duplicerade eller motstånds-rörelser, då den gymnasticerande antingen utför en rörelse,

hvaremot gymnasten gör motstånd, eller tvärtom själf gör motstånd mot en honom meddelad rörelse.

Vid alla dessa rörelser ntom de helt passiva tages nu det animala muskelsystemet i direkt anspråk. Till dettas fulla utveckling, till dess stärkande och bevarande vid helsa samt underordnande under viljan bör gymnastiken därför först och främst mäktigt kunna bidraga. Hvilken fördel egandet af ett ej blott kraftigt, utan äfven allsidigt och i jemnmått utveckladt samt fullt lydigt muskelsystem för vårt fysiska lif medför, det inse vi alla, äfven om de ibland oss, som af egen erfarenhet veta det, tyvärr utgöra ett fåtal. Dess återverkan på det psykiska lifvet, den sinnesspänstighet, det lugn och den tillförsigt, som det skänker, bör ej heller vara oss åtminstone i sina allmännaste företeelser obekant. Så högt som vi nu skatta dessa förmåner, så högt böra vi äfven skatta gymnastiken, som kan skänka oss dem. Erinra vi oss då tillika, att nästan hvarje vitæ genus gerna framkallar en ensidig utveckling af muskelsystemet, att hvarje yrkesman, för att låna ett slående uttryck, är sin egen skylt, samt att äfven denna olägenhet genom lämplig gymnastik kan motarbetas och häfvas, så växer dennas betydelse i detta hänseende ännu mera. Deremot, då musklerna, kroppens mest anlitade arbetare, torde deruti likna samhällets kroppsarbetare, att de äro mindre mottagliga för, mera härdade mot sjukdom än öfriga organer, har kanske äfven sjukgymnastiken för dem en sällsyntare användning. Paresier, paralyser och kontrakturer bekämpar den dock kraftigare, än hvarje annan behandling. Muskler, som ända från de första barnåren varit dels kontraherade, dels ända till fullkomlig okäns-

lighet för galvanisk nervvretning förlamade, har jag hos en 17-årig yngling sett genom gymnastik väckta till lif, och känner äfven en femtioåring, hvars sedan 20 år tillbaka oaktadt alla läkekonstens åtgärder alltmera vissnande muskler genom samma behandling börjat åter funktionera. Härtill kommer att man genom musklerna äfven kan direkt inverka på skelettet, på de kroppskaviteter, hvilkas rymlighet genom muskelverksamhet förändras, och således äfven på de organer, som i dem inneslutas. Den färdigbildade bensubstansen i en fullt utvecklad djurorganism tyckes väl vara en särdeles fast och oeftergiftlig väfnad och måste, för att uppfylla sin funktion, äfven vara det, men den aekommoderar sig dock, om också endast smänningom, efter förändringar i det tryck, hvaraf den påverkas. De sekundära formförändringar af skelettdeklar, som ofta äro en följd af patologiska förändringar i närliggande organer, af deras egen dislokation eller af sjukligt vare sig minskad eller stegrad verksamhet hos en del af de muskler, hvilkas häfstänger de äro, bevisa detta, men just de senare tillika att gymnastiken äfven här eger ett, ehuru tålmodspröfvande fält för sin verksamhet. En sned ryggrad kan den ej sällan rätta ut, en insjunkne bröstorg kan den vidga, en bomberad minska. En förslappad bukvägg, genom hvars svagt tillslutna portar tarmarne göra börjande utvandringsförsök, kan den skänka tillräcklig motståndskraft och slutligen äfven glätta en knottrig, halft tillhopasintrad ledgångshåla. Men genom ryggradens uträtande kan den återställa den normala funktionen hos ryggmärg och nerver, i händelse denna genom abnormt tryck förnt var hämmad eller sjnkligt förändrad, genom förändringar af bröstkorgen inver-

kar den på lungor och hjerta, genom bukväggens kontraktioner på digestionsorganerna och salunda äfven medelbart på respirationens, cirkulationens och nutritionens viktiga processer. Så vidgas redan på detta sätt området för gymnastikens inflytande.

Vore den emellertid inskränkt till en inverkan blott på muskelväfnadens elementer, på dess primitivtrådar, och till att hos kroppsdelarne framkalla de läge- och förmörändringar, som äro den direkta följderna af dessa tråders förkortning, så vore ock dess betydelse relativt liten. Men genom muskelsystemet utöfvar den äfven ett visserligen indirekt, men icke desto mindre mycket kraftigt inflytande på kroppen i dess helhet, på samtliga dess organer och apparater. Musklerne bestå, såsom vi veta, ej blott af muskelsubstans, de innehålla äfven jemte bindväf både nerver och ett rikligt utveckladt kärlsystem, och deras kontraktion är ej en blott mekanisk, utan en fysiologisk, med stegrad ämnesomsättning förbunden process. Men muskelsystemet är till volymen det ojemförligt största af kroppens systemer, det utgör hufvuddelen af kroppens massa, och relativt mycket stor är derföre äfven både den blodmängd, som genomströmmar dess kärl — under muskelhvila omkring $\frac{1}{3}$ af hela blodmassan — och den ämnesomsättning, som inom det eger rum. En förändring uti någondera af dessa måste deröfver utöfva en mot dess egen storlek proportionel, större eller mindre inverkan på hela organismen eller, om vi så vilja, medföra en biverkan på dess öfriga systemer och organer. Vid hvarje muskelrörelse uppstår nu en sådan förändring. Blodströmmens hastighet stiger, och kärlden vidgas inom den verksamma muskeln, dess

blodmängd ökas således — experimenter hafva angifvit, till nära sin dubbla volym — och ämnesomsättningen stegras. Men det tillströmmande blodet är egentligen ett åt den arbetande muskeln från andra kroppens organer lemnadt lån. De återfordra det ock, så snart en liffigare funktion hos dem sjelfva är nödig, och sålunda uppkommer en vaxelverkan mellan de blodutlånande organerna å den ena sidan och musklerna å den andra, hvilken lemnar gymnasten såsom de senares direktör ett mycket stort inflytande öfver de förra. Han kan hämma en för stark, stegra en för svag verksamhet hos dem, han kan utan att förlora en droppe blod upphäfva eller åtminstone minska en venös blodstockning och äfven med framgång bekämpa en arteriel kongestion.

Från digestions- och urogenitalapparatens slemhinnor och körtlar är det emellertid, som de arbetande musklerna företrädesvis hemta sitt blodförråd. Deras blodhalt och funktion är det derföre äfven, som gymnastiken på nyss skildrade sätt företrädesvis och lättast kan reglera. Men den stegrade ämnesomsättning, som försiggår uti den arbetande muskeln, lemnar den äfven ett medel att inverka på digestionsapparaten. Muskeln förbrukar härvid icke blott det tillströmmande blodets syre och lemnar det kolåra i utbyte, den omsätter äfven en större eller mindre del af sina egna beståndsdelar i exkretionsprodukter. En ersättning härför är derföre nödig, och det är digestionsapparatens slemhinna, som genom assimilation måste upptaga de härtill behöfliga näringsämnen. »Gymnastik är det enda verkligt magstärkande medel, som gifves» har man derföre med hänsyn härtill yttrat. Ännu riktigare, ja nästan bokstafligt sannt blir detta ytt-

rande dock, om vi fästa oss vid magens och tarmkana-
lens muskler. En stegrad verksamhet hos de animala
musklerna framkallar nämligen äfven en sådan med deraf
följande kraftig utveckling hos de vegetativa.

Troligen gäller detsamma äfven om en annan, ej
heller för gymnastens inverkan direkt tillgänglig, men
mycket viktig muskulatur, om hjertats. Denna når han
emellertid äfven på andra omvägar. En sådan, den direkta
gymnastiken af bröstkorpen, känna vi redan. Genom in-
oeh expirationsrörelser kan nämligen det i bröstkavite-
ten rådande trycket med lungornas tillhjälp så förändras,
att antingen vid stark inspiration ett negativt tryck be-
främjar hjertats diastole, eller vid foreerad expiration
ett positivt dess systole. En annan oeh, såsom jag fö-
reställer mig, mera användbar väg lemnar dock äfven
här muskelarbetet i och för sig. Det kan äfven i för-
hållande till hjertat allt efter den olika grad af styrka
oeh utsträckning, som man gifver det, inverka på tvenne
olika sätt, antingen blott blodafledande med minskning
af den blodöfverfyllnad i det centrala eirkulationsområ-
det, som orsakas af en svag hjertmuskulatur oeh som
den ej förmår att bekämpa, eller oek, om man ökar dess
utsträckning oeh kraft, genom den härmed följande äm-
nesomsättningen i de arbetande musklerna. En ökad kol-
syre- oeh minskad syrehalt hos blodet är, såsom nyss
nämndes en följd häraf, som åter i sin ordning genom
impulser från medulla oblongatas respirationseentrum fram-
kallar den ökade respirations- och medelbart härigenom
äfven den stegrade hjertverksamhet, hvilken såsom be-
kant åtföljer hvarje större muskelansträngning. Denna
inverkan af muskelarbetet stannar dock naturligtvis ej

blott vid lungor oeh hjerta. Den sträcker sig till hela cirkulationsområdet, oeh förenad med den ökade assimilation af näringsämnen, som framkallas af samma orsak, föranleder den en till hela organismen utsträckt stegrad nutrition.

Att det med muskelsystemet till rörelseapparaten så intimt förenade bensystemet äfven af muskelarbete måste erfara samma helsogifvande inverkan som muskelsystemet sjelft, kan redan å priori anses gifvet. Den redan sedan lång tid tillbaka gjorda iakttagelsen, att både hos menniskor oeh djur den högra, mest begagnade kroppshalfvans ben äro starkare utvecklade oeh rikare på kalksalter än den venstras, bekräftar det äfven. Är åter benmärgen, såsom man sedan några år tillbaka erhållit skäl att antaga, en af hufvudhärdarne för den viktiga bildningen af blodkropparne, så ökas derigenom i väsendtlig grad betydelsen af att ega ett ej blott till form, utan äfven till inre beskaffenhet normalt bensystem.

I ett visserligen ej fullt så intimt sammanhang med muskelsystemet, som de deraf beklädda benen, men doek i ett ganska nära sådant står äfven den musklerna i sin ordning beklädande huden. Äfven denna röner vid kroppsrörelser oeh samtidigt med musklerna ett lika inflytande som dessa. Dess kapillärkärl fyllas med blod, dess funktion oeh ämnesomsättningen uti den stegras. Allmänt insedd, men tyvärr icke desto mindre åtminstone i vårt land föga påaktad, är vigten af denna funktion. Att den genom gymnastik kan ej blott vidmakthållas oeh befrämjas, utan äfven återupplifvas, är derföre värdt att uppmärksamma.

Vända vi oss nu till sist till de nervösa eentralorganerna, så måste naturligtvis gymnastikens förmåga att

genom muskelarbete afleda en för stor blodmängd, att sålunda häfva en akut hyperämi eller en kronisk kongestion, likasom den lifligare cirkulation, den stegrade nutrition, som den med samma medel kan framkalla, äfven med hänsyn till dem vara af stort värde. Men utom denna indirekta utöfvar gymnastiken på dem äfven en direkt inverkan. Endast med deras tillhjälp kan den nämligen, såsom vi veta, framkalla dessa muskelkontraktioner, genom hvilka den utsträcker sitt inflytande öfver hela organismen. Impulserna dertill måste gifvas i viljans centralorganer och fortledas genom de motoriska nerverna. Så underkastas äfven dessa organer en reglerad öfning med en deraf följande ökad funktionsförmåga. Allt snabbare både reagera de derföre för sinnesintryck och utfärda sjelfva sina ordres. Allt mera detaljerade, för enskilda muskler bestämda blifva dessa, och med allt större hastighet ila de igenom de från hämmande hinder befriade nervbanorna. Allt lydigare blifva äfven musklerna, och sålunda vinner individen småningom ett allt fullständigare herravälde öfver sin kropp. Men han vinner ännu mera, ty den viljeenergi, som han förvärfvat sig med hänsyn till musklerna, den sviker honom ej heller i andra förhållanden. Herraväldet öfver kroppen vidgas sålunda till ett herravälde öfver hela jaget. Och detta herravälde, det medför, såsom vi veta, äfven ett annat, ty förmågan att beherrska sig sjelf står i jemn proposition till förmågan att beherrska sin omgifning, hvilken åter är ett af villkoren för den ännu högre förmågan att kunna i kärlek verkligt tjena den.

Den beherrskade kroppen står dock kanske ej i ett så underordnad förhållande till vårt psykiska jag, som

vi vanligen äro benägna att föreställa oss. De inverka ömsesidigt på hvarandra. En herrskande sinnesstämning framkallar såsom bekant nästan med nödvändighet en gifven kroppsställning. En vredgad på knä, med hopknäppta händer och fridfull, mot himmelen riktad blick vore en syn lika främmande för oss, som en bedjande med rynkad panna, gnistrande ögon och upplyftad, knuten hand. Men försök med hypnotiserade personer hafva visat, att hos dem en gifven kroppsställning å sin sida äfven framkallar en deremot svarande sinnesstämning. Lägges en hypnotiserad på knä med knäppta händer, så beder han, ställes han ögonblicket derefter i vredens ställning emot en annan, åt hvilken samma ställning äfven gifvits, så slåss de allt hvad tygen hålla. Ger vana's herravälde möjligen en förklaring häraf? Den ädla kroppshållning, som gymnastiken bör göra till vana, vinner emellertid härigenom en ökad betydelse, den återverkar till framkallande af själsadel.

Vi hafva sett, huru gymnastiken genom aktiva och dupliceerade muskelrörelser kan sträcka sitt inflytande till hela organismen, ja, huru detta inflytande från ett blott fysiskt växer till ett psykiskt och moraliskt. Ännu fullständigare i fysiskt hänseende blifver det dock genom de s. k. helt passiva rörelser, rullningar, hackningar, knådningar, strykningar och hvad de allt må heta, som den äfven använder. Genom dessa inverkar den först och främst på de sensitiva nerverna och tager dermed reflexapparaten i sin tjänst. Såsom mer eller mindre modifierad massage angriper den bindväfven med dess saftkanaler, lymf- och blodkärl, och befordrar sålunda bland annat resorptionen och fördelningen af sjukliga produk-

ter. Genom rullningar kan den för samma ändamål sätta de af BRAUNE nyligen beskrifna venpumparne i gång. Genom knådningar, kramningar m. m. förmår den temporärt stegra cirkulationen och ämnesomsättningen i organer med sloeknande funktionsförmåga och sålunda småningom skänka dem nytt lif. Genom att direkt fatta inre, därför åtkomliga organer kan den ock slutligen, der så behöfves, för tillfället återbringa dem till ett förloradt normalt läge och småningom återvänja dem dervid.

Den öfversigt, jag nu lemnat, är visserligen mycket ofullständig, men den bör dock, synes mig, kunna öfvertyga derom, att gymnastiken eger ett stort terapeutiskt värde, att den så väl kan bevara och stärka helsa, som ock bekämpa och häfva sjukdom. Det är väl företrädesvis emot kroniska sjukdomar, som den såsom sjukgymnastik är användbar och hittills blifvit använd, men besinnar man den stora roll, som förändringar i cirkulationen och ämnesomsättningen äfven innehafva vid de akuta, samt gymnastikens förmåga att inverka på och reglera dessa processer, så synes det otvifvelaktigt, att den äfven vid många af dessa sjukdomar bör kunna med framgång användas. Man har sagt mig, att detta under de senare åren mer och mer börjat ske. Men i alla de fall, då den kan användas, medför den en oskattbar förmån, den nämligen, att man fullt förstår sin behandling och kan beräkna dess följder. Vid den medikamentösa behandlingen är detta ej sällan långt ifrån fallet. Läkaren måste, isynnerhet vid början af sin bana, men äfven sedermera vid hvarje användande af ett nytt medel, blindt lita på andras erfarenhet och erfara den pinsamma och dubbla ovissheten, om deras uppgifter äro riktiga och om

han själf rätt uppfattat dem. Vid den gymnastiska behandlingen ledes han väl äfven af föregångares erfarenhet, men han eger förmåga att kritisera den och handlar under full känsla af egen frihet och eget ansvar. Lätt kan ock denna behandling vid behof förändras, utan att en skadlig efterverkan är att befara. I vårt glest befolkade land med dess stora afstånd emellan olika bygder saknar läkaren ofta vid sjukbädden det läkemedel, som just för tillfället är indicerad, och måste ordinaera med tanke på en sannolik sjukdomsförändring, som kanske förekommer medlet. Gymnasten saknar aldrig sitt apothek, han bär det i hufvud och händer. Vore det då ej skäl, att redan vid universitetet skänka det åt den unge läkaren, och skulle det ej göra honom väsendtligt dugligare för sitt kall? Vore ej kännedomen om gymnastikens behandlingsmetoder ett värdefullt och i hans förstånd nedlagdt tillägg till de många andra behandlingsmetoder, som väl icke uteslutande, men kanske företrädesvis betunga hans minne.

Huru ofta och lätt kan ej läkaren deremot skada genom sin obekantskap med gymnastikens enklaste sanningar. Redan LING klagar häröfver. »Läkare säga väl i allmänhet: »tag rörelse, gå, åk eller rid!» Men huru ändlöst olika är icke dessa tre rörelsers inverkan? Den första fullt aktiv, den andra fullt passiv, den tredje aktivt-passiv», yttrar han på ett ställe. Läkarens bekanta ordination af kroppsrörelse åt en okänd patient, som befanns vara brefbäraren, hade ej varit löjlig, om han ordinerat armrörelser.

Men skulle ej gymnastiken äfven skörda någon vinning af sin förening med medicinen? Först och främst

skulle den derigenom erhålla en högre utveckling. De nuvarande medicinska kunskaperna förmå väl ej i och för sig skapa en duglig gymnast. Dertill fordras dessutom den praktiska öfningen. Men med denna allena befinner sig gymnasten i alldeles samma ställning till sin konst, som läkaren till en del af medikamentsterapien; han måste lita på andras erfarenhet. Af våra teoretiska läkarekunskaper kan gymnasten endast undvara farmakologien och läkemedelskemien, af de praktiska måste han dessutom tillegna sig diagnostiken. Men tillfälle att fullständigt inhemta dessa kunskaper skänker väl endast en medieinsk skola. För en med dem utrustad gymnast skulle nästan hvarje ny anatomisk, fysiologisk eller patologisk upptäckt innebära en möjlighet att uppodla sin konst. Hvilken ökad skatt af iakttagelser och erfarenhet, hvilket utbyte deraf skulle dessutom ej uppstå, om samtliga läkare kände och utöfvade gymnastisk behandling. Specialistens särskilda kärlek och stegrade intresse komme säkerligen gymnastiken ändock, lika litet som medieinens öfriga grenar, att umbära. En gren af medieinen är den dock egentligen till sitt väsende, om den ock hittills såsom ett frånskiljdt skott vuxit i egen mark, men åter inympad i moderstammen skulle den först utvecklas till sin fulla rikedom. Och härtill skulle visserligen äfven bidra, att den öfverdrifna misstro mot all medieinsk behandling i vanlig mening, som för närvarande ej är främmande för flere gymnaster — LING synes dock ej hafva egt den — och som både genom känslan af isolering och bristande insigt är lätt förklarlig, då skulle försvinna. Gymnasten såsom specialist skulle lika litet, som t. ex. för närvarande kirurgen, vilja

eller ens kunna förmå, att vid behof anlita medicinens öfriga behandlingsmetoder. Men i läkarens rustning inginge ett nytt vapen, hvilket skulle göra honom ej blott dugligare, utan äfven mera förtröstande och viss i den strid, som han för sina medmänniskors och hela samhällets välbefinnande har att utkämpa.

Särskildt blefve det nya vapnet af stor betydelse för en sida af denna strid, egentligen den vigtigaste, ehuru den först i vår tid begynt att med allvar och framgång föras, då läkaren nämligen från blott försvar skrider till anfall och söker utrota sjukdomens orsaker. Om kroppsöfningarnes vigt för uppnåendet af en fullt sund och harmonisk utveckling och för bevarandet af den redan vunna, om den nu för litet både insedda och tillgodosedda andel, som de vid både enskild och offentlig uppfostran måste erhålla, så framt samhället önskar sig medborgare ej blott dugliga, utan äfven villiga att kämpa mot dess inre och yttre fiender, har redan tvenne gånger härstädes vid tillfällen liknande dagens med insigtens klarhet och öfvertygelsens värma blifvit taladt. Glädjande är det oek, ej minst för talarne sjelfva, att deras röster ej förklingat ohörda, att morgongryningen till ett bättre synes bryta fram. Men om deras röster mångdubblades, om hela läkarecorpsen med den ännu klarare insigt, den ännu varmare öfvertygelse, som gymnastikens kännedom och utöfning skulle skänka den, såsom en man höjde sin stämma för denna sak, månne ej då de öfriga samhällsmedlemmarne af alla klasser skulle uppmärksammare höra till. Huru mycket oftare än nu skulle ej dessutom deras egna krämpor, för hvilka de doek framför allt hafva ett hörande öra, med från läkarens röst lånad styrka

jemrande tillropa dem: »försummad kroppsöfning». Funne man det ännu för besvärligt, att för egen räkning söka bot i det, hvars nraktlåtande skänkt sot — på lust dertill kan ej räknas förr, än en ny generation, till hvars premiers amours kroppsöfningarne höra, hunnit uppväxa — förvisso skulle man dock både bättre inse vigten af den pedagogiska gymnastiken vid ungdomens uppfostran och med mindre lyssnande till de obotfärdigas förhinder villigare befrämja den.

Väl är det saunt, att denna gymnastik på senare tider blifvit mera omhuldad än förr, och gymnastiklärares nit har åtminstone flerstädes visat möjligheten att af litet göra relativt mycket, men bedröfligt är dock förhållandet i det hela, kanske dock mindre i folkskolan, der det intellektuella arbetet ej är så ansträngande, än vid elementarläroverken.

I det härvarande högre elementarläroverket äro för hvarje lärjunge 30 timmar i veckan anslagna åt den psykiska, 4 åt den fysiska utvecklingen, de sednare dock förlagda till lofstunder. 27 lärare sörja för den förra, 2 för den senare. Mer än 30 lärjungar anses en lärare, som har den psykiska utvecklingen sig anförtrodd, ej med framgång samtidigt kunna undervisa; gymnastikläraren omsvärmas vid sina timmar af 5—7 gånger detta antal. Förmodligen äro förhållandena vid våra öfriga, mera besökta elementarläroverk nästan enahanda. Och hvilka äro nu de närmaste, mest i ögonen fallande följderna af denna anordning? Att under de 4 kroppsöfningstimmarne en verkligt gymnastisk utbildning ej kan medhinnas, så att deras inverkan knappast sträcker sig till mera än de 4 förståndsöfningstimmar, till hvilka de när-

mast ansluta sig; att gymnastiken blifver mera än önskligt militärisk i st. f. pedagogisk; att läraren ej kan öfvervaka, knappt leda öfningarne; att dessa ej kunna anordnas med tillräckligt afseende på lärjungarnes olika behof; att lärjungarne derföre, såvidt på dem sjelfva beror, med förkärlek oeh ej sällan till en mycket skadlig öfveransträngning öfva de rörelser, som de minst behöfva, sådana nämligen, som med den utveckling, deras muskelsystem redan vunnit, äro lättast för dem att utföra; att åtskilliga af ett eller annat kroniskt lidande hemsökta lärjungar, således just de, som bäst behöfde en för dem afpassad gymnastik, derifrån befrias. Ja, detta är uttrycket, man »befrias» från gymnastiken, oeh det skulle sannolikt ej uppkommit, om ej gymnastiken med orättvisa både mot den sjelf oeh lärjungarne förlagts till lofstunderna.

Kan man under dessa förhållanden ega minsta skäl till en förväntan eller förhoppning, att skolgymnastiken skall uppfylla sitt ändamål? Eller är kroppens harmoniska utveckling hos det uppväxande släktet oeh qväfvandet af de sjukliga anlag, som kunna förefinnas, af underordnad betydelse? Är den motvigt, som tillräckliga, visligt anordnade oeh ledda kroppsöfningar skulle skänka mot det ensidiga ansträngandet af de cerebrala förstånds- oeh minnesorganerna med dess farliga följder, ej värd att derföre offra något? Frågan om en öfveransträngning råder i våra skolor eller ej, har blifvit en omtvistad fråga för dagen, oeh det är ju ett glädjande bevis på ett vaknadt intresse för de unga, att den blifvit det. Utan att deröfver klagades ansträngde de sig, fruktar jag, för några deennier tillbaka fullt lika mycket oeh på ett kanske farligare sätt, ty det gällde då nästan

nteslutande minnet, under det förståndet nu får dela och underlätta bördan. Men borde ej denna fråga måhända gifvas en annan form och lyda: sörjes det vid våra läroverk och vid våra universiteter tillräckligt för kroppens allsidiga utveckling till hälsa och kraft? Det kunde väl hända, att om den frågan tillräckligt behjertades och finge en tillfredsställande lösning, all öfveranstängning skulle försvinna utan någon minskning af det intellektuella arbetet, att frågan derom blåste bort.

Gif skolans lärjungar tvenne kroppsöfningstimmar om dagen, i stället för de 4 i veckan, gif dem dessa såsom sluttimmar efter tvenne, högst 2 $\frac{1}{2}$ timmars föregående intellektuel ansträngning och skänk dem så många underlärare i gymnastik — dessa behöfva ej alla vara anställda på fast stat, och folkskolans exempel visar, hvar de i nödfall kunna tagas — att de efter olika kroppsliga anlag kunna delas i grupper utaf 25–30, samt gör dem framför allt fullt klart, att skolan aktar corpus sanum lika vigtig som mens sana.

»Omöjligt», tycker jag mig höra från skolans män, »omöjligt, äfven om krafterna gäfvos, för tiden. Vårt pensum är gifvet, det är mindre än utlandets, och ej ett grand af tid kunna vi derföre undvara». Men försöken då skilnaden mellan att plantera i hård, tilltrampad lera och i välbrukad jord, och sen till, i hvilkendera ett nedlagdt frö lättare gror och bättre växer. Hvad nu måste innötas, om och om igen inpräglas i en tröttad, af stoc-kadt venöst blod fylld hjerna, det skulle hon, friskt genomströmmad af näringsrikt arterielt, begärligt emottaga och en gång emottaget väl bevara. Så blefve kanske tiden ändock tillräcklig, kunskaperna lika stora och,

hvad som är hufvudsak, lärjungen vid lemnandet af skolan med frisk både själ och kropp mera dugande¹⁾.

1) Men om tid verkligen saknas, så kan den köpas. Köpas från ferierna, hvem vet om ej med äfven en annan fördel. Naturen med kort, ljus- och arbetsrik sommar och lång, ljus- och arbetsfattig vinter gör vår landtbefolkning »trög med hetsigheter». Skolan med ett så ansträngdt vinterarbete, att de långa sommarferierna behöfvas till nästan uteslutande hvila, synes genom samma medel ehuru på motsatta tider framkalla samma egenskap hos sina alumner. Väl-signelsen af vana vid och kärlek till ett ständigt och ihärdigt, men derföre ock efter krafterna afpassadt arbete hörer tyvärr ej till hennes gåfvor.

Men tid kan ock köpas genom inskränkning af ämnen. Ett sådant finnes, som enligt min öfvertygelse ej bör tillhöra elementarläroverken. Det lider sjelft, och lärjungarne lida äfven af denna förening. Det vänder sig ej, likt alla de öfriga undervisningsämnen, till lärjungarnes förstånd och minne, utan till det centralorgan för deras andliga lif, som vi med väl vald bild kalla hjertat. Det kan ej intänkas, det får ej inpluggas, det måste inleivas. Men det är både orimligt och obilligt att vänta, det lärjungarne sjelfva skulle förstå denna skilnad, och då staten, mirabile dictu, gjort detta ämne i likhet med öfriga undervisningsämnen till föremål för examen med graderade betyg, så är det ock nästan omöjligt för läraren att lära dem inse den, äfven om han sjelf gör det. De känna dock instinktmässigt, att ämnet ej hörer till skolan, att de genom ett inlärande deraf lika formelt, som det af grammatikans paradigmer, ej blott ohelga det sjelft, utan döda sitt bättre jag. Derföre blifver det ock för många af dem odrägligt. En lefvande kunskap deruti skulle för dem vara en skatt för lifvet, den döda blifver dem till en tryckande börda, som de väl ofta vid skolans lemnande söka att främst af allt kasta ifrån sig, men som en gång buren såsom börda gör otillgänglig för en lefvande insigt och misstrogen mot dennas möjlighet. Sorgligt att säga, veta troligen de allra flesta, hvilket ämne jag menar, och bekräfta dermed mina ord. Skulle undervisning i kristendom då ej gifvas? Bort det, ehuru den visserligen ej blott till kvalitet, utan äfven till kvantitet kunde vara annorlunda. Hvilodagarne kunde dermed helighållas, ferierna deraf genomsyras. Vore kyrkan, sin bestämmelse trogen, en lidande och stridande kyrka, så skulle den ej kunna försaka tillfället att bevara och vinna själar, dock ej för sig sjelf; hon skulle ej tillåta skolan, att beröfva henne detta tillfälle. Men vill hon måhända hellre under statens skydd för tidigt vara en falskt triumferande kyrka, som blott fruktar att

Denna allsidiga helsa skulle dock den pedagogiska gymnastiken, rätt ordnad, äfven på ett annat sätt befrämja. Det gifves nämligen ett ondt, som ej blott förstör både själ och kropp, utan ock genom det sjukdomsstraff, som ej sällan följer det i spåren, sprider sin verkan till generationer, och detta mäktiga onda — jag kan och bör ej lemna den pedagogiska gymnastiken, utan att framhålla det — skulle kroppens nödiga omvårdnad i skolan äfven kraftigt motarbeta. Men detta motarbete är nu så mycket nödigare, som det onda, jag åsyftar, i vara dagar fruktansvärdt tilltagit i styrka och fräckt höjande sitt hufvud påstår sig vara ej last, utan berättigadt tillfredsställande af ett fysiologiskt behof. Hvar söka orsakerna till dess tillväxt? En af dem och en af de mäktigare ligger troligen i det tidiga, ensidigt intellektuella arbete, som skolan framkallar. Åtminstone var detta redan de gamles erfarenhet. Men de sökte ock motarbeta denna orsak. ORIBASIUS, hvilken enligt ett yttrande af ISR. HWASSER »ibland forntidens läkare framför de öfriga fästade uppmärksamheten vid den fysiska uppfostrans stora vikt för helsans befordrande», yrkade, att särskildt emellan det 7:de och 14:de året kroppsrörelsen skulle befordras och omsorgsfullt vårdas, »på det ej den drift», som ligger till grund för det onda, jag vidrör, »måtte för tidigt väckas». Vår tid har allt skäl att följa hans

förlora tiondemedlemmar och nöjer sig med konfirmationskontroll och konfirmationsfjettrar, nå väl, låt då föräldrarne sjelfva i detta hänseende fritt sörja för barnen — det är, synes mig, en deras oförytterliga rättighet att göra detta, när de det vilja, och tvånget att anförtro barnen åt den lärare, hvaröfver skolan för tillfället kan disponera, oförsvarligt — och förpligta blott statskyrkan att gripa in, när de ej fullgöra sin skyldighet.

rad. Man skulle dermed säkrare vinna sitt mål, än genom flera af de åtgärder, som de moderna staterna i detta afseende vidtagit, oeh hvilka, likasom flera af åtgärderna mot missbruket af alkohol, bedröfligt påminna om den der mannen, som försökte att rädda en drunknande genom att — ösa sjön tom.

»Omöjligt, det finnes ej tid» så tyckte vi ju det nyss ljuda från skolans män, när gymnastikens verkliga införande uti skolan ifrågasattes. Men — jag är ej viss derpå — ljuda ej samma ord omkring mig äfven här, ehuru från andra läppar, vid förslaget att upptaga de gymnastiska behandlingsmetoderna bland de medieinska läroämnena. »För lång är ju redan nu den medieinska studietiden; skall den än ytterligare förlängas?» Men skulle den detta väsentligt? Nya förstudier behövas ej. Anatomien oeh särskildt den systematiska anatomien, hvilken — om vi undantaga allt hvad viscera beträffar — ju under nuvarande förhållanden hufvudsakligen är ett förstudium för den topografiska, och nästan uteslutande inom kirurgien finner sin användning, den systematiska anatomien, hvars inhemtande är nödvändigt, men kräfver så mycken tid, skulle likasom fysiologien vid gymnastiken erhålla en ny och direkt tillämpning, som tvifvelsutan komme att lifvande återverka på studiet. Nästan uteslutande klinisk — gymnastiken har ju oek sina pallar oeh termen är därför berättigad — måste den nya undervisningen blifva. Den kunde börja så snart de anatomiska oeh fysiologiska laborationerna voro afslutade, oeh detta tillfälle att genast begagna oeh tillämpa de kunskaper, som genom dem vunnits, skulle säkerligen ej obetydligt underlätta de senares bevarande oeh minska

arbetet vid repetition till tentamen. Repetitorier i anatomi och fysiologi skulle de kliniska öfningarne i gymnastik derföre äfven kunna kallas. De behöfde väl sannolikt fortgå under hela den medicinska studietiden, men en timme hvarje dag egnad åt inlärande och utöfvande af gymnastiska rörelser lemnade dock utom den kunskap, hvars inhemtande den företrädesvis afsåge, äfven en annan vinst. Studentens hjerna lärer väl behöfva samma lättnad som skolpojken, och derföre är det sannolikt, att man med offret af dessa timmar köpte sig dagar. Och denna vinst, vinsten af en friskare kropp och ett friskare vetande, den komme ej blott studietiden, utan hela lifvet, till godo.

Men exemplet smittar, och just vår förening, den första härvarande i sitt slag, bevisar genom sina många efterföljare, att läkarnes föredöme har en starkt smittande kraft. Såsom en annan följd af deras gymnastiska öfningar hägrar derföre för mig en glädjande syn: en ny, rymlig gymnastiksal, fylld af rörelsegifvande läkare och rörelseemottagande studenter af alla fakulteter, studenter, som lärt sig inse, att kroppens utveckling och helsa äfven stärker själens. Med dem skulle denna erfarenhet sedan sprida sig till hela vårt land. Detta vore ock en frukt, som den nya, i medicinens stam inympade grenen kunde komma att bära.

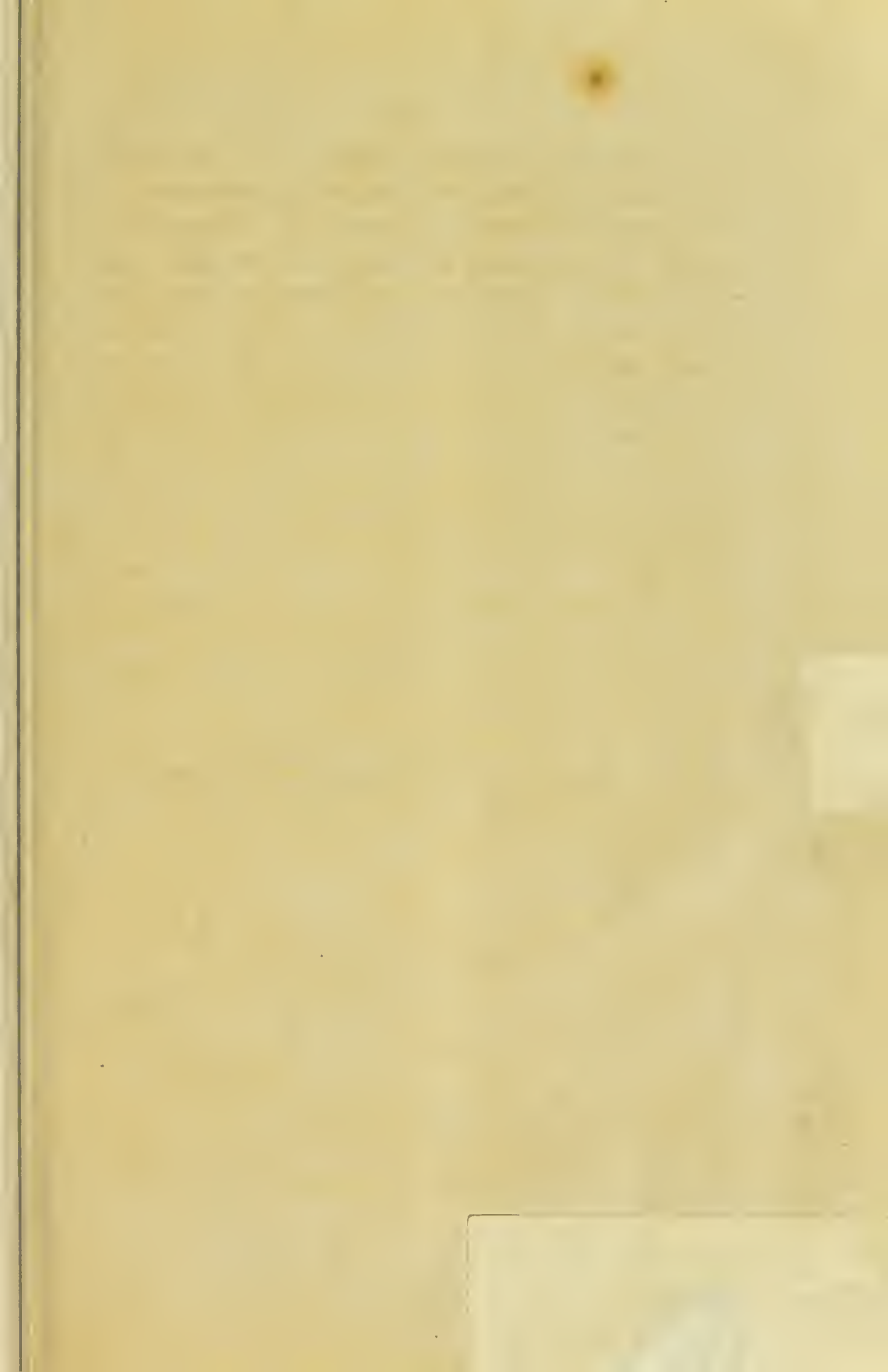
Kanske tviflar dock ännu någon, att denna gren kan finna plats i kronan, och menar, att hon derigenom blefve för stor för den kännedom om henne, som läkaren såsom student måste inhemta. Finnes då ingen äldre gren i denna krona, som tål att beskäras? Kanske ej med hänsyn till läkarens nuvarande åligganden. Men bland dessa

ingår ett, som både är till sitt väsende främmande för hans verksamhet och lätt kunde uppdragas åt andra. Af våra militärer fordrar man ej förmåga att kunna besigtiga rekryterna med hänsyn till deras kroppsliga hälsa, och man ålägger dem ej årslånga studier, för att förvärfva sig härtill nödiga kunskaper. Nej, man uppdrager denna besigtning åt läkaren, för hvars kall just dessa kunskaper äro nödvändiga. Men af läkaren fordrar man, att han skall kunna pröfva drogernas äkthet och medikamenternas renhet. Detta kunde dock lätteligen anförtros åt personer, som egnat sig åt apotekarens yrke, och dessa borde till och med genom sin insigt i yrkets hemligheter vara skickligare dertill. Genom en så enkel åtgärd skulle emellertid den medicinska studietiden betydligt förkortas. Men innan den vidtagits, det bör kanske tilläggas, är det naturligtvis nödvändigt, att lika samvetsgrant förvärfva sig skicklighet för uppfyllandet af detta åliggande, viktigt i och för sig, som för de pligter, hvilka väsentligt tillhöra läkarens kall. Ett önskningsmål må det dock vara, att det ifrågasatta beskärandet snart måtte ega rum; kunna och böra äro i detta fall ett.

»Jag beder Gud, att framtida Läkare och Uppfostrare måtte hvar efter annan utvidga och förbättra mina försök, ty då torde Gymnastiken en gång hos nordbon återfå samma stora betydelse, som den hade i Platos, Hippokrats och Galeni sinne», så avslutar Ling företalet till sin förut omnämnda afhandling. Uppsänd under den fleråriga sjukdom, från hvilken dess nttalare aldrig tillfrisknade, har denna bön den vördnadsbjudande karakteren af ett testamente till »framtida läkare». Kan och vill

den nuvarande generationen verkställa det? Och skulle den kunna göra detta bättre, än genom gymnastikens införlifvande med läkekonsten? Men hvad skulle drifva oss dertill? Öfvertygelsen, att läkekonsten dermed skulle taga ännu ett viktigt steg framåt till sin fulländning, parad med den kärlek till vårt kall, som icke skyr någon möda, der detta mål kan vinnas. Men kärlek kan ej meddelas. Den måste ingifvas af sjelfva föremålet därför, bevaras genom trohet och uppämnas till ökad styrka genom en på ett allt djupare inträngande nti och afslöjande af föremålets väsende grundad, i renhet och klarhet tilltagande uppfattning af dess sanna älskvärdhet. En sådan växande kärlek skänker läkekonsten åt sina hängifne tjenare. Så må vi då söka den, ty den förutan skola vi förr eller senare erfara den fruktansvärda verkligheten af den sanning, som vår förenings Stiftare, hvars minne vi ju i dag fira, ofta framhöll och i allt fann tillämplig och bekräftad, den sanningen, att »hvad som sjelfviskt bestämmer och söker sig sjelf, det bestämmer och söker sin undergång».

Pris: 50 öre

